

**„Raport o stanie finansów jst
w województwie śląskim
– stan po III kwartałach 2020 r.”
oraz Opracowanie eksperckie
pn. „Wyzwania dla budżetów JST województwa śląskiego
na progu 2021 roku”
wyciąg z obu dokumentów**

Katowice, 30 października 2020 r.

1) podstawowe informacje dot. Raportu:

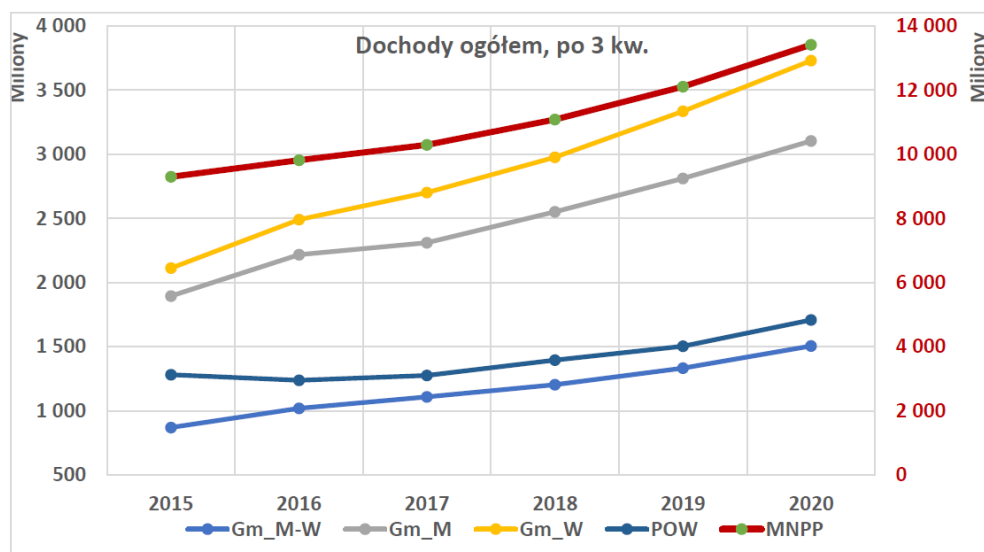
- a. autor: dr Jan Maciej Czajkowski, ekspert w zakresie samorządowych finansów Związku Miast Polskich;
- b. źródło danych: dane ze sprawozdań przekazywanych Ministerstwu Finansów;
- c. wybrane, ważniejsze elementy systemu finansów jst wg ich stanu po trzech kwartałach danego roku (zestawionych dla lat od 2015 do 2020);
- d. dane prezentowane wg grup jst: gminy miejskie, miejsko-wiejskie, wiejskie, miasta na prawach powiatu, powiaty.

2) szerszy kontekst danych przedstawionych w Raporcie:

- a. dynamicznie zmieniające się przepisy (w postaci tzw. **tarcz anty kryzysowych** i płynących z nich konsekwencji);
- b. zmiany w systemie **sprawozdawczości**, prognozowania finansowego oraz związanych z nimi systemach informatycznych + **skutki i koszty pandemii**, które również ponoszą samorządy (drastyczna zmiana warunków życia gospodarczego i społecznego)
- c. **niepewność co do budżetów samorządów w 2021 r.**

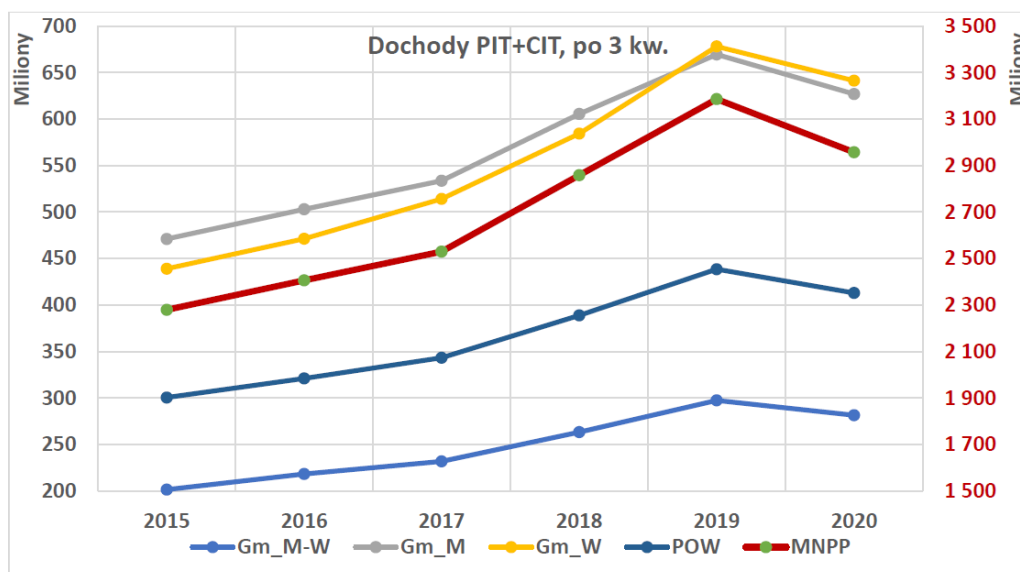
3) zawartość Raportu (wybrane wskaźniki):

- a. kwestia **dochodów ogółem**:
 - ✓ zwiększenie tempa wzrostu dochodów ogółem od 2017 r. związane jest z **dużą coroczną dotacją na 500+**, a dodatkowy wzrost w 2020 r. z jednorazowym „zastrzykiem” środków na inwestycje w tym roku;
 - ✓ jednocześnie coraz bardziej **niekorzystna staje się struktura dochodów ogółem**, gdyż rosną transfery dotacyjne i subwencyjne względem części własnej dochodów (trwale bezpieczeństwo finansowe zapewnia odpowiedni, stabilny poziom dochodów własnych, a w tym zwłaszcza dochodów bieżących);
 - ✓ obecna sytuacja epidemiczna może przyczynić się do **dalszego obniżenia poziomu dochodów własnych** - skala obniżenia będzie uzależniona przede wszystkim od przyjętych mechanizmów zwalczania Covid-19, czasu trwania obostrzeń i ich skuteczności.

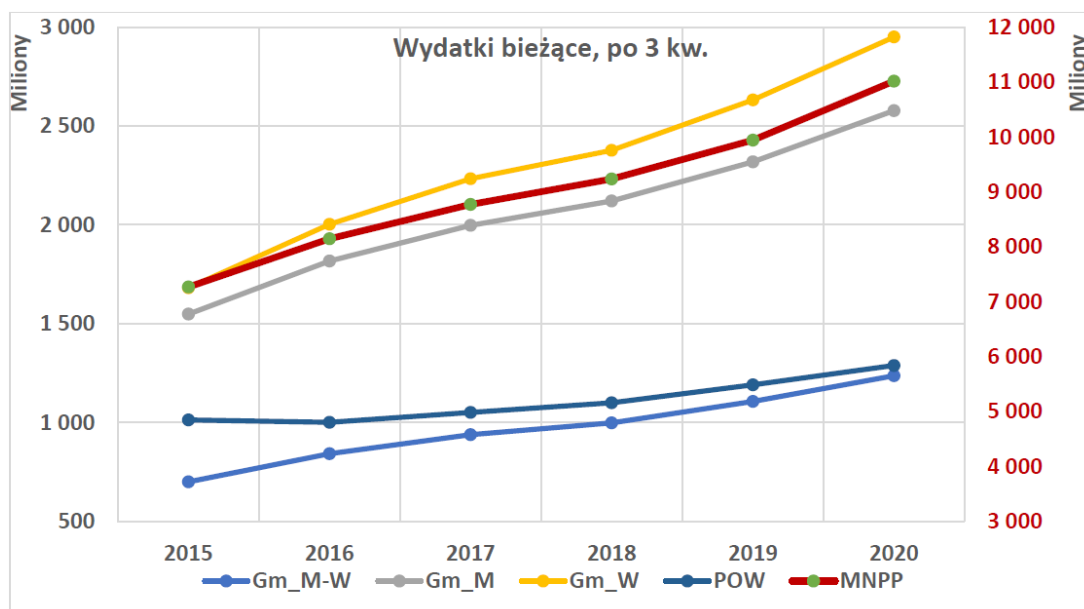
b. wpływ z **udziałów w PIT i CIT**:

- ✓ średni spadek w jst po 3 kw. 2020 w stosunku do ekstrapolowanego uśrednionego trendu z 3 kw. lat 2015-2019 o **ok. 15%**;
- ✓ jeśli ten efekt utrzyma się „w wykonaniu” budżetów na koniec roku, to może dojść do poważnego kryzysu systemu finansów jst.

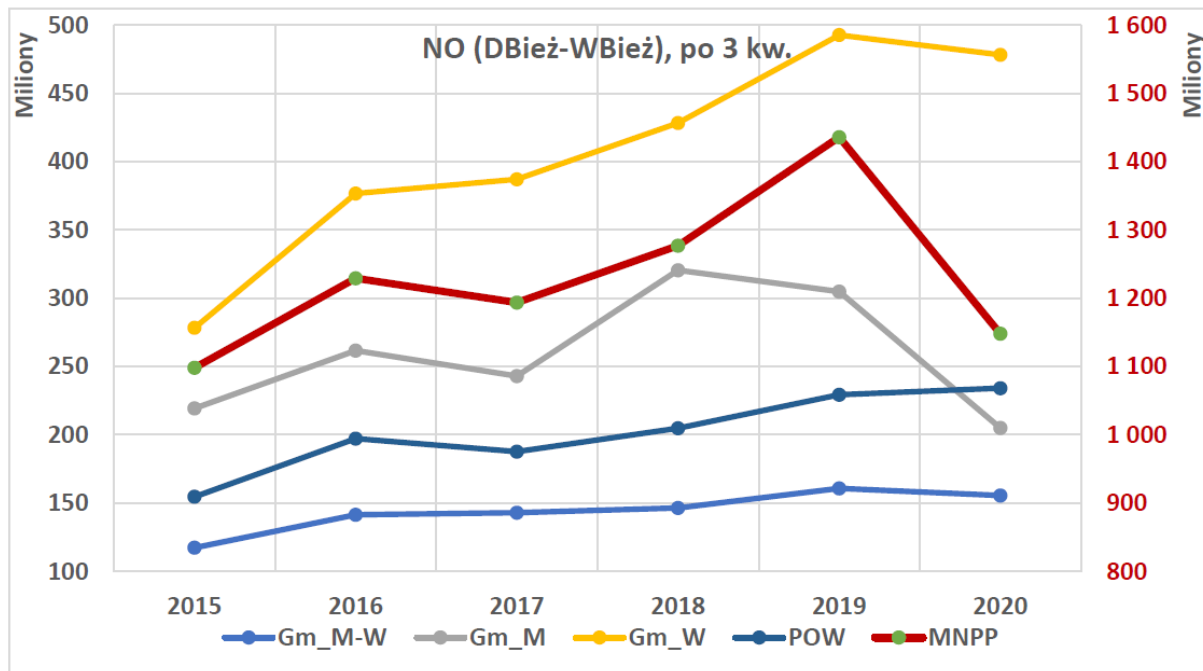

c. **wydatki bieżące**:

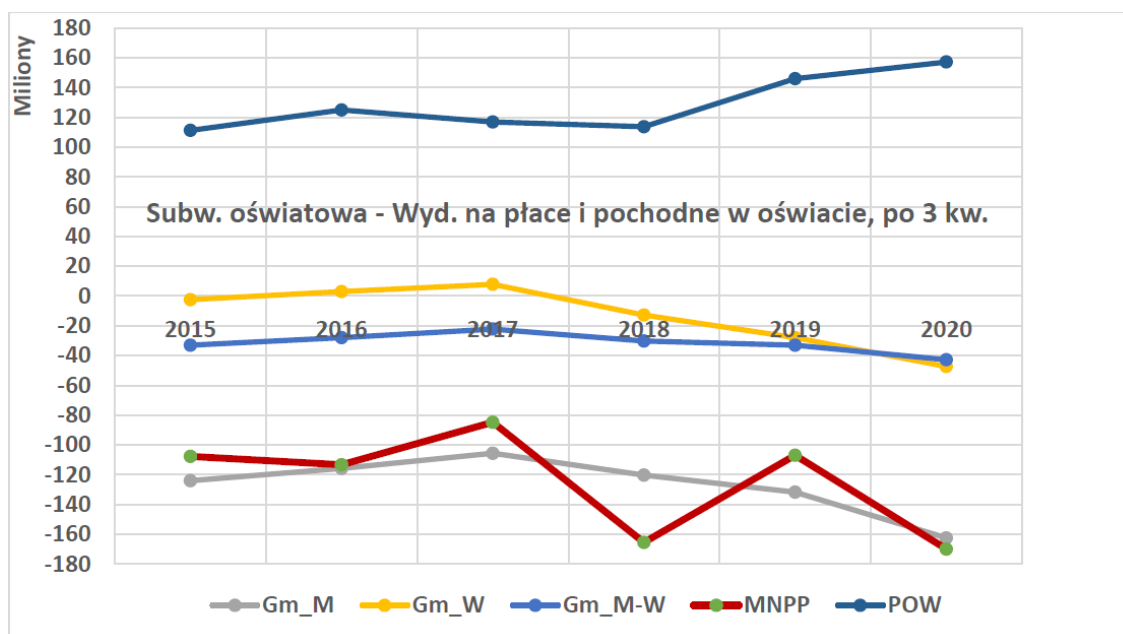
- ✓ dynamicznie rośnie tempo wzrostu w latach 2018-2020, bo m.in. zmiany prawne w systemie edukacji + wzrost kosztów pracy i wzrost cen energii;
- ✓ **wydatki bieżące rosną szybciej niż dochody** = zagrożenie dla stabilności systemu finansów jst.

- d. **nadwyżka operacyjna** (tzw. potencjał inwestycyjny samorządów);
- ✓ brak nadwyżki oznacza brak środków na realizowanie inwestycji oraz spłnienie zadłużenia;
 - ✓ największe spadki nadwyżki rok do roku 2020/2019 wśród jst to: miasta na prawach powiatu o około 21% i gminy miejskie o około 33%.

- e. różnica **subwencji oświatowej** i wydatków na płace i pochodne w oświacie:
- ✓ oświata przyczynia się do wzrostu usztywnienia budżetów js - z roku na rok subwencja oświatowa w coraz mniejszym stopniu pokrywa szybciej rosnące wydatki na wynagrodzenia i pochodne w oświacie samorządowej;
 - ✓ do tego jst muszą także ponosić koszty znacznego wzrostu pozostałych wydatków bieżących, które są związane z utrzymaniem placówek oświatowych (m.in. energia, usługi);
 - ✓ na przyszły rok rząd zaplanował w województwie śląskim **wzrost części oświatowej subwencji ogólnej o 5,3%** w odniesieniu do zadań gminnych oraz 10,6% w odniesieniu do zadań powiatowych, jednocześnie nastąpi wzrost wynagrodzeń nauczycieli o 6% względem stawek obowiązujących na początku 2020 roku, tym samym wzrost części oświatowej nie pokrywa wzrostu realnych wydatków; w konsekwencji należy spodziewać się dalszego **powiększenia się luki oświatowej**, ze względu na trudności we wprowadzaniu rozwiązań optymalizujących funkcjonowanie edukacji, zwłaszcza w przypadku mniejszych gmin (na podstawie opracowania eksperckiego pn. „*Wyzwania dla budżetów JST województwa śląskiego na progę 2021 roku*”).

- 4) najważniejsze wnioski z Raportu:
- zmniejszanie części własnej dochodów na rzecz wzrostu kwot transferów (dotacje, subwencje) oznacza „usztynwienie” budżetów i **problem w realizowaniu zadań własnych jst**;
 - nadchodzący rok** może być jednym z **najtrudniejszych** z punktu widzenia **zrównoważenia budżetu**;
 - w obecnych i przyszłych budżetach należy spodziewać się **problemów z finansowaniem zadań obligatoryjnych**;
 - już teraz samorządy w naszym województwie i nie tylko, stają przed takimi dylematami jak np. **z jakich źródeł finansować niedobory środków na realizację zadań oświatowych czy dotyczących gospodarowania odpadami.**
- 5) dodatkowe kwestie wpływające na finanse samorządów - na podstawie opracowania eksperckiego pn. „*Wyzwania dla budżetów JST województwa śląskiego na progu 2021 roku*”:
- autor opracowania: Grzegorz P. Kubalski, ekspert w zakresie funkcjonowania jednostek samorządu terytorialnego w Polsce;
 - wg stanu na połowę października br. ekonomiści zgodnie szacowali przewidywany **wskaźnik wzrostu cen towarów i usług** w roku 2020 na poziomie **3,4%**, przewiduje się, że w roku 2021 inflacja się obniży osiągając poziom 2,3% w 2021 - oznacza to, że przy szacowaniu przeciętnych kosztów zakupu poszczególnych towarów i usług należy przyjąć ok. 3,5% wzrost względem cen z początku roku 2020 (w zależności od uwarunkowań danej jednostki samorządu konieczny odsetek wzrostu może być wyższy, zwłaszcza w odniesieniu do kosztów energii elektrycznej);
 - w przypadku jednostek poziomu powiatowego należy spodziewać się **spadku wpływów z opłat komunikacyjnych**, co jest konsekwencją rozwiązań przewidzianych w uchwalonej w bieżącym roku ustawie deregulacyjnej;
 - problemem jest stałe **niedostateczne finansowanie zadań zleconych** - już obecnie większość jednostek samorządu terytorialnego wskazuje, że na zadania zlecone wydaje znacznie więcej niż otrzymuje w formie dotacji - w roku 2021 skala problemu może urosnąć na **poziomie powiatów** wobec postępującej **niewydolności Sanepidu i oczekiwań zapewnienia dodatkowych pracowników.**